PRACTICAREA ILEGALĂ A ACTIVITĂȚII DE ÎNTREPRINZĂTOR ŞI ESCROCHERIA: PROBLEME DE ÎNCADRARE DERIVATE DIN COMPLEXITATEA DELIMITĂRII art.241 ŞI art.190 CP RM

Gheorghe RENIȚĂ, Facultatea de Drept

Infracțiunile prevăzute la art.190 şi art.241 CP RM prezintă similitudini vădite, fapt care reclamă necesitatea disocierii celor două componențe de infracțiuni. În primul rând, relațiile sociale patrimoniale, privite ca o componentă a ordinii de drept, reprezintă obiectul juridic suprageneric atât al infracțiunii de escrocherie, cât şi al infracțiunii de practicare ilegală a activității de întreprinzător. De asemenea, înşelăciunea reprezintă punctul de convergență dintre ambele infracțiuni, aceasta constituind adesea procedeul de atingere a scopului infracțional în cazul escrocheriei (scopul de cupiditate) sau procedeul de atingere a interesului material în cazul practicării ilegale a activității de întreprinzător. Fireşte sunt şi alte asemănări, însă cele două similitudini la care am făcut referire sunt suficiente pentru a crea confuzii la identificarea soluției corecte de încadrare.

Demarcarea dintre *practicarea ilegală a activității de întreprinzător* şi *escrocherie* urmează a fi făcută după structura endogenă a acestor infracțiuni (după elementele componenței de infracțiune).

Obiectul juridic special al escrocheriei este unul complex, pe când obiectul juridic special al componenței de la art.241 CP RM este simplu. Aceasta deoarece obiectul juridic special al escrocheriei este compus dintr-un obiect juridic principal – relațiile sociale cu privire la posesia asupra bunurilor mobile şi unul adiacent – relațiile sociale cu privire la libertatea manifestării de voință şi la minimul necesar de încredere. Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.241 CP RM este reprezentat de relațiile sociale cu privire la practicarea legală a activității de întreprinzător [1].

În cazul desfăşurării activității de întreprinzător cu încălcarea condițiilor şi cerințelor prevăzute de legislația civilă, se comit fapte prejudiciabile care cad sub incidența unor tranzacții civile susceptibile de a fi declarate nule. Elementul material al infracțiunii de escrocherie reprezintă în sine dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înşelăciune sau abuz de încredere (art.190 alin.(1) CP), la baza unei astfel de sustrageri fiind o tranzacție fictivă. De aceea, nu este exclus ca utilizarea unor structuri antreprenoriale ilegale (a unei întreprinderi care se pretinde a fi creată în condiții de legalitate) să constituie mijloc de comitere a infracțiunii de escrocherie. Anume prin acest procedeu este indusă în eroare victima.

Aprecierea eronată din punct de vedere juridic a tranzacțiilor civile conduce la soluții nu dintre cele mai corecte: 1) refuzul intentării unui dosar penal, cu recomandarea de a examina cauza în ordine civilă, în timp ce fapta săvârşită poate să conțină semnele componenței infracțiunii de escrocherie; 2) califica-

rea faptei prejudiciabile conform art.241 CP RM, în cazul în care fapta săvârșită conține semnele componenței infracțiunii prevăzute de art.190 CP RM.

Cauza comiterii *primei greşeli* rezidă în faptul că se dă o apreciere eronată faptei prejudiciabile care, în aparență, are un caracter legitim, fiind învestită în formele dreptului civil. În asemenea situații, nu se porneşte urmărirea penală, iar dacă a fost pornită urmează să fie încetată, din considerentul că, în viziunea unor subiecți oficiali, persistă deziderentul precum că majoritatea cauzelor civile poartă caracter economic şi se evidențiază prin faptul că între persoane se stabilesc raporturi civile, care apar în urma încheierii unor contracte, relații ce urmează a fi soluționate în ordinea acțiunii civile [2].

În al doilea caz, escrocheria este percepută ca practicare ilegală a activității de întreprinzător, fiind greşit apreciată natura activității în cauză, şi anume: relațiile la baza cărora stau modalitățile legale ale activității antreprenoriale. Înşelăciunea descoperită în procesul de îndeplinire a unor clauze contractuale din activitatea de întreprinzător imediat este calificată ca practicare ilegală a activității de întreprinzător, cu toate că desfăşurarea activității de întreprinzător nu presupune înşelăciunea în raport cu clientela, bazându-se pe normele din legislația civilă, şi anume: pe rotația afacerilor în care toate părțile contractante trebuie să fie de bună-credință.

În alt context, scopul escrocheriei – scopul de cupiditate – este un semn secundar obligatoriu al laturii subiective, pe când latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.241 CP RM nu este prefigurată de existența unui scop special. De aceea, trebuie de precizat că primirea bunurilor cu condiția îndeplinirii unui angajament care îmbracă forma unor construcții juridico-civile (contracte), poate fi calificată drept escrocherie în cazul în care făptuitorul, la momentul intrării în posesia (stăpânirea) acestor bunuri, avea drept scop însuşirea lor şi nu avea de gând să îndeplinească angajamentul asumat *ab initio*, deci urmărindu-se intenția comiterii unei sustrageri. *Per a contrario,* în ipoteza în care persoana a contractat anumite obligații civile, şi avea intenția de a le onora, însă desfăşurarea acestei activități cade sub incidența uneia dintre modalitățile normative prevăzute la art.125 CP RM, fapta urmează a fi încadrată ca practicare ilegală a activității de întreprinzător (art.241 CP RM). Substratul logic al acestor soluții de încadrare, derivă din *principiul incriminării subiective*. Deci, cea mai relevantă linie de demarcare este componenta subiectivă (*intenția şi scopul)* persoanei, şi nu calitatea subiectului de *„întreprinzător”*.

Referințe:

1. BRÎNZĂ, S.; STATI, V. *Drept penal: Partea specială.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2011, vol.II, p.105. ISBN 978-9975-53-034-7.
2. ЗАВИДОВ, Б.В.; ГУСЕВ, О.Б. К экстравагантному вопросу о перерастании гражданской ответственности в уголовную. *Юрист*. 2000, № 5, с.45.

Recomandat
Adriana EŞANU, dr., conf. univ.